

Posouzení Rozhodnutí k udělení výjimek pro stavbu dálnice D3 v úseku 0305/I Voračice – Nová Hospoda

Mojmír Vlašín

Zhodnotil jsem úplnost a správnost Rozhodnutí o povolení výjimky podle ust. § 56 ZOPK ze zákazů stanovených v ust. § 50 odst. 1 a 2 ZOPK k ochraně zvláště chráněných druhů živočichů (ZCHDŽ) pro realizaci stavby dálnice D3 0305 Voračice – Nová Hospoda v katastrálních územích Divišovice, Velké Heřmanice, Heřmaničky, Ješetice, Horní Borek, Bezmír, Červený Újezd u Miličína, Miličín, Martinice u Votic, Prčice, Lažany u Mezna, Mitrovice (dále jen Rozhodnutí). Z hlediska své odbornosti jsem posuzoval výhradně podklady, které se týkají obratlovců, tj. kruhoústých, ryb, obojživelníků, plazů, ptáků a savců. Posouzení podkladů pro ostatní skupiny (všechny druhy bezobratlých, vyšší rostliny) jsem neprováděl, ani jsem k nim nepřihlížel.

Vady Rozhodnutí

Rozhodnutí obsahuje nejméně tři závažné vady.

1. Rozhodnutí pod bodem I (římská jedna). V ZOPK (§ 45i odstavec 2) se uvádí: Nevyloučí-li výsledek posouzení podle tohoto odstavce významný negativní vliv koncepce nebo záměru na předmět ochrany nebo celistvost evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti, musí předkladatel zpracovat varianty řešení, jejichž cílem je významný negativní vliv vyloučit, nebo v případě, že vyloučení není možné, alespoň zmírnit; tyto varianty musí být také předmětem posouzení podle tohoto odstavce postupem podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. Na základě podkladů, které mám k dispozici konstatuji, že významný negativní vliv na předmět ochrany EVL Minartice vyloučen nebyl. I když trasování úseku 0305/I přímo nezasahuje do EVL, jedná se o stejný záměr (dálnice D3) jako úsek 0304 a jejich trasování v tomto případě nemůže být posuzováno odděleně. Pro řádné posouzení v takovém případě je nutno zpracovat varianty řešení. Je také zřejmé, že minimálně pro druhy pochop moták (*Circus aeruginosus*) a vydra říční (*Lutra lutra*), což jsou druhy z přílohy I a IV evropských směrnic (2009/147/ES a 92/43/EHS) nebyl

explicitně vyloučen negativní vliv podle § 45i a tak je zamítavé rozhodnutí uvedené pod bodem I nepodložené.

Tvrzení, že záměrem stavby a provozu D3 nedojde k porušení zákazů podle § 50 ZOPK, není pravdivé, a to nejméně u jednoho z uvedených druhů, u vydry říční (*Lutra lutra*). Krajský úřad si nezjistil úplný a aktuální stav věci. Přestože byl upozorněn, že podklady o výskytu vydry v předmětném území jsou fatálně nedostatečné, k prověření výskytu vydry říční v úseku 305 navrhované dálnice D3 nedošlo. Dokonce nedošlo ani k analýze údajů o výskytu vydry z NDOP. Ale i z dostupných údajů je zřejmé, že se vydra v předmětném území vyskytuje. Přitom vydra je silně ohrožený druh podle české legislativy a zároveň je uvedena v příloze II Směrnice o stanovištích (tzv. naturový druh). Mortalita vyder na silničních komunikacích je významná (Větrovcová 2011, Hlaváč 2017) a patří k hlavním příčinám ohrožení vyder v Česku. V Rozhodnutí (s.10) se uvádí: „Současně bude dálnice standardně oplocena proti vnikání živočichů do jízdních pruhů, což dále eliminuje negativní vlivy stavby na populaci vyder.“ Orgán ochrany přírody tedy připouští negativní vlivy záměru a tvrdí, že budou standardními opatřeními eliminovány. Rozhodně nelze akceptovat domněnku, že když vydra přes území jen nepravidelně migruje, nebude mít záměr negativní vliv na její populaci. Právě u tohoto druhu není rozhodující, kde má například noru, kde vyvádí mláďata, ale mnohem důležitější je, zda komunikace protne její migrační trasy. Tvrzení v Rozhodnutí: „Vydra říční je vázána biotopově na vodoteče a vodní plochy v širším okolí, její populace nebude významně negativně dotčena, neboť projekt umožní dostatečnou migrační průchodnost pod mosty kolem vodotečí.“ má tak spekulativní povahu a nemá oporu v odborné literatuře. Naopak, ze všech mně dostupných údajů o výskytu vydry v této oblasti a ze znalostí biologie vydry a z údajů o mortalitě vyder (viz výše) jednoznačně vyplývá, že populace vyder bude záměrem negativně dotčena.

2. Rozhodnutí pod bodem II (římská dvě). Podmínka 23 Rozhodnutí stanoví: „Držitel výjimky je povinen zajistit provedení náhradních opatření nejpozději souběžně s výstavbou konkrétního úseku stavby, kde jsou opatření lokalizována, a udržovat je ve funkčním stavu po dobu nejméně 10 let od dokončení stavby.“ Přičemž pro předměty ochrany chráněné evropskými směrnici, tj. mj. kuňku obecnou (*Bombina bombina*) a tuhýka obecného (*Lanius collurio*), platí podle § 45i ZOPK že: „uložená kompenzační opatření musí být zajištěna před realizací záměru.“ Pokud tedy budou opatření provedena souběžně se stavbou, budou provedena pozdě. V tomto bodě je rozhodnutí v rozporu se zákonem.

3. Vypořádání připomínek, podnětů a námitek. Správní orgán nevzal v úvahu podklady dalších účastníků řízení a ani je nijak nevypořádal (ani je neodmítl, ani je nevzal v potaz) s výjimkou znaleckého posudku, o kterém však správní orgán tvrdí, že „nepřinesl nové podklady pro konkrétně definovaný předmět řízení, proto se k němu dále nebude blíže vyjadřovat.“ Správní orgán dále v rozhodnutí soudí, že: „správní orgán nemá důvod zpochybňovat odbornost (doc. Farkače) a jeho závěry učiněné v odborném stanovisku, které je součástí spisové dokumentace.“ Přitom ve znaleckém posudku nejde v zásadě o zpochybnění odbornosti, ale o doložení faktu, že odborné stanovisko je neúplné. Tuto námitku měl správní orgán vypořádat (tj doložit, že stanovisko úplné je a /nebo si vyžádat jeho doplnění). Domnívám se tedy důvodně, že správní orgán jako podklad pro rozhodnutí použil vědomě neúplné podklady. Uvedu příklad: pokud by orgán ochrany přírody zjistil, že v průzkumech od roku 2007 byla např. skupina ptáci zcela opomenuta (a byl by na to explicitně upozorněn), jistě by se přiklonil k názoru, že jsou podklady neúplné. Správní orgán byl ale skutečně upozorněn, že v podkladech zcela chybí skupina letouni, a přesto považuje podklady ke svému rozhodnutí za dostatečné. Přitom ve skupině letouni téměř všechny naše druhy patří ke ZCHDŽ. Podobná je situace u skupiny kruhoústí a ryby. Zmíněný znalecký posudek také upozorňuje, že v databázi NDOP se vyskytují relevantní údaje mj. o výskytu vydry a některých savců z řádu letouni. Do databáze má krajský úřad jako orgán ochrany přírody přístup a tuto námitku si mohl snadno ověřit, což neučinil. Správní orgán má postupovat tak, aby byl zjištěn stav věci a vyloučil důvodné pochybnosti. To správní orgán nutí opatřovat si z úřední povinnosti podklady zejména pro rozhodnutí, zjišťovat všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu a v řízení, v němž má být z moci úřední uložena povinnost, zjistit (i bez návrhu) všechny rozhodné okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch toho, komu má být povinnost uložena (§ 50 odst. 2 a 3 správního řádu).

Poznámky k Odůvodnění

V Rozhodnutí na str. 14 se tvrdí: „míra dotčení předmětných druhů bude spíše nízká a záměrem nedojde ani k likvidaci biotopu, který by bylo možné považovat svým významem za jedinečný.“ Přitom nejméně u čtyř druhů to neodpovídá plánovanému záměru. Z posudků pořízených investorem vyplývá, že přímo v trase předmětného plánovaného úseku dálnice se vyskytují (a pravděpodobně též hnízdí) tyto druhy: křepelka polní

(*Coturnix coturnix*), koroptev polní (*Perdix perdix*), bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*) a tuhýk obecný (*Lanius collurio*). Je tedy zřejmé, že dojde k likvidaci jejich biotopu. Zatímco pro druh lejsek šedý (*Muscicapa striata*) se jako kompenzační opatření navrhuje vyvěšování speciálních budek, pro shora uvedené čtyři druhy ptáků se nenavrhují žádná opatření. Přitom je jednoznačně možno minimálně ve stejném (lépe ve větším) rozsahu nahradit biotopy navržené ke zničení náhradními biotopy. Pro koroptev polní se taková kompenzační opatření prováděla například při stavbě areálu továrny Hyundai v Nošovicích a jinde. Například v roce 2017 došlo v Beňově (Přerovsko) k vytvoření biotopu pro koroptve osetím vyčleněné plochy směsí semen trav a kvetoucích bylin. V následujícím roce byl na ploše vysazen keřový porost, který po obvodu parcely tvoří otevřené keřové segmenty v pravidelných rozestupech, celkově bylo vysazeno 525 ks keřů. Taková náhrada biotopů je i zde plně možná, ale musela by být provedena nejméně dva roky před likvidací původních biotopů. Podobně se mělo postupovat i u ostatních třech druhů.

V Rozhodnutí se uvádí: „Hnízdní i potravní biotopy budou zčásti zničeny, po vybudování dálnice se předpokládá vznik nových sekundárních ruderálních ploch, které mohou částečně nahradit úbytek biotopů současných.“ Orgán ochrany přírody tedy pouze předpokládá vznik nových ploch, aniž by investorovi uložil povinnost jejich vytvoření. Vůbec zde nestanoví, jaká plocha biotopů bude zničena a jaká náhrada se „předpokládá“. Je pravda, že biotopy pro tyto druhy vznikají částečně samovolným procesem (tak jako pralesní biotopy vznikají ponecháním lesa bez zásahu). Proto však je právě nutné vymezení takových ploch a jejich ochrana před nežádoucí „kultivací“ či „estetickými úpravami“ nebo zneužitím těchto ploch jako smetišť či skládek materiálu. Taková opatření by měla být jednoznačně součástí Rozhodnutí.

U skupiny kruhoústí a ryby nejsou k dispozici vůbec žádné výsledky, vzhledem k tomu, že průzkum nebyl prováděn. Pokud se průzkum neprováděl, je logické, že žádné zvláště chráněné druhy zde nebyly objeveny. To však neznamená, že zde nejsou. Na str. 26 Rozhodnutí orgán ochrany přírody tvrdí: „U zjištěných ZCHDŽ je pak na místě postupovat tak, aby přijatá náhradní opatření formou „deštníku“ ochránila i případné další ZCHDŽ, které se mohou v místě vyskytnout“. Toto tvrzení je mylné a v případě skupiny kruhoústých a ryb je extrémně nepatřičné a nemá oporu v zákoně. Shora zmíněné skupiny jsou závislé na vodním prostředí a kompenzační opatření pro jiné ZCHDŽ jim nemohou prospět. Pro všechny ZCHDŽ, které se v území vyskytují a budou dotčena jejich sídla či biotop je třeba vést řízení. Ustanovení § 56, odst 6 řeší situaci, kdy se v průběhu

řízení zjistí výskyt dalších ZCHDŽ, neřeší „deštníkovou“ ochranu druhů a už vůbec ne ZCHDŽ.

Správní orgán pro vydání rozhodnutí není vázán pouze informacemi, které mu poskytne žadatel o výjimku. Je dokonce povinen zjistit si aktuální a úplný stav věci. Když ne jinak, tak minimálně z podnětů dalších účastníků řízení. Správní orgán se podněty dalších účastníků řízení zjevně nezabýval.

Poznámky obecné

Výsledky z průzkumu netopýrů a vrápenců jsou nulové (žádný se neprováděl), a tak nebylo ani vyhodnoceno, zda na tyto živočichy má nebo nemá stavba a provoz dálnice vliv. Mnohé publikace prokazují (např. Gaisler 2009), že v některých úsecích má provoz na pozemních komunikacích vliv fatální. Přírodovědný průzkum (Farkač 2007) nebyl ani později doplněn o průzkum této skupiny, a tak tento vliv záměru posuzován vůbec nebyl. Takový přístup je také přímým porušením Dohody o ochraně populací evropských netopýrů, která patří k významným mezinárodním dokumentům sjednaným v rámci Úmluvy o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (tzv. Bonnské úmluvy). Netopýři představují z hlediska mezinárodní ochrany přírody prioritní skupinu a jsou také významně zohledněni ve Směrnici Rady EU č. 92/43/EEC o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Základní povinností všech smluvních stran je ochrana netopýrů a jejich přírodních stanovišť (tj. shromaždišť, lovišť, zimovišť, míst rozmnožování a ostatních lokalit významných pro netopýry). Pokud jde o výjimky pro ptáky, tak v poslední aktualizaci (Farkač 2019) se zcela pomíjí dva druhy z kategorie silně ohrožené : chřástal vodní (*Rallus aquaticus*) a slavík modráček střeoevropský (*Luscinia svecica cyanecula*), které dokladuje ve své práci Vlach (2012) a kterou má správní orgán k dispozici.

Závěry:

Rozhodnutí bylo vydáno přes zřejmý nedostatek v identifikaci chráněných zájmů z hlediska ochrany přírody, které budou pravděpodobně záměrem ovlivněny. Nebyla dostatečně úplně zjištěna situace. Rozhodnutí bylo vydáno v rozporu se zákonem (ZOPK).

Rozhrnutí bylo vydáno v rozporu se dvěma směrnicemi EU a Dohodou o ochraně populací evropských netopýrů, která je součástí právního řádu ČR. Pro rozhodnutí nebyly požadovány varianty trasování předmětného úseku dálnice. Rozhodnutí obsahuje závažné vady.

Znalecká doložka

Prohlašuji, že jsem si vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku a to ve smyslu § 110a zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění a § 127a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění.

Tento posudek jsem podal jako soudní znalec, jmenovaný rozhodnutím Krajského soudu v Brně SPR 1020/88, pro základní obor ochrana přírody, odvětví zoologie. Znalecký úkon je zapsán pod číslem 105/20 znaleckého deníku. Posudek byl vydán v jednom exempláři (jeden nečíslovaný pro archiv znalce). Posudek má 8 číslovaných stran.

RNDr. Mojmír Vlašín

soudní znalec v oboru ochrana přírody, specializace zoologie

BENO 26.3.2020

VYTIISK o. 1

Literatura:

- Farkač J. a kol., 2007: Výsledky přírodovědného průzkumu území dálnice D3 „Středočeská“ stavba 0304 Václavice - Voračice a 0305/1 Voračice - Nová Hospoda (II etapa) v roce 2007. (rukopis)
- Farkač J. a kol., 2015: Výsledky přírodovědného průzkumu území dálnice D3 0305/I Voračice – Nová Hospoda v roce 2015. (aktualizace přírodovědných průzkumů), SUDOP Praha pro ŘSD ČR, (rukopis)
- Farkač J. a kol., 2018: Aktualizace přírodovědných průzkumů. Stavba D3 0305/I Voračice – Nová Hospoda (rukopis)
- Farkač J., 2019 : Odborné stanovisko autorizované osoby a požadovaná aktualizace závěrů a kompenzačních opatření, Stavba D3 0305/I Voračice – Nová Hospoda. (rukopis)
- Gaisler J., Řehák Z., Bartonička T., 2009 : Bat casualties by road traffic (Brno-Vienna) *Acta Theriologica* 54 (2), s. 147-155
- Hlaváč V. a kol., 2017: Vydra a doprava. Příručka k omezení negativního vlivu dopravy na vydru říční. AOPK ČR a Alka, Praha, 39 s
- Panek, M. ,1997: The effect of agricultural landscape structure on food resources and survival of grey partridge *Perdix perdix* chicks in Poland, *Journal of Applied Ecology*: 787-792
- Větrovcová, J., a kol., 2011: Databáze údajů o uhynulých jedincích vydry říční v ČR . *Ochrana přírody* 4: 15-19
- Vlach P., 2012 : Inventarizace obojživelníků vázaných na vodní plochy v blízkosti dálnice D3 (v úseku Jesenice – Dolní Dvořiště), Blovice, prosinec 2012. (rukopis)

Vlašín M., 2019 :Posouzení podkladů pro vyhodnocení vlivů stavby a provozu dálnice D3 v úseku 0305/I Voračice – Nová Hospoda. (znalecký posudek)

Použité zkratky

ZCHD zvláště chráněné druhy (dle vyhlášky 395/92 Sb.)

ZCHÚ zvláště chráněná území

NDOP nálezová databáze ochrany přírody

ZOPK Zákon o ochraně přírody a krajiny 114/92 Sb.

